

आदिवासी उपयोजनेतर्गत आदिवासी क्षेत्रातील
रस्ते/पुलांची नवीन कामे (लेखाशिर्ष ५०५४ ५११७)
घेण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना निर्गमित
करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: सारस्ते-११२५/प्र.क्र. १९१/का-०५
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ०२ जानेवारी, २०२६.

वाचा :-

- १) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टिएसपी-२००३/प्र.क्र.१०१/का.६,
दिनांक २६/०७/२००४.
- २) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टिएसपी-२००५/प्र.क्र.५९/का.६,
दिनांक १०/११/२००५.
- ३) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक सारस्ते-१२२२/प्र.क्र.१८७/का-५,
दि.१३/०९/२०२३.

प्रस्तावना :-

आदिवासी विकास विभागामार्फत आदिवासी उपयोजना / अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र/ माडा/ मिनीमाडा/ पेसा या क्षेत्रामध्ये राज्यस्तरीय लेखाशिर्ष ५०५४ ५११७ अंतर्गत आदिवासी उपयोजनेमधून ग्रामीण मार्ग, इतर जिल्हा मार्ग या रस्त्यांची व पुलाची कामे घेतली जातात. सदर कामांची अंमलबजावणी यंत्रणा सार्वजनिक बांधकाम विभाग आहे.

२. आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील पायाभूत सुविधांच्या योजनांसाठी आदिवासी विकास विभागाकडून निधी दिला जात असल्याने वाचा येथील शासन निर्णयान्वये काही मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. त्यातील रस्ते विकास कार्यक्रमांसंदर्भातील दिलेल्या सूचना विचारात घेऊन आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील रस्त्यांबाबत सुधारित सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

आदिवासी उपयोजनेतर्गत आदिवासी क्षेत्रातील रस्ते/पुलांची नवीन कामे घेण्यासंदर्भात पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

- १) प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील आदिवासी उपयोजनेतर्गत आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (TSP), अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (ATSP), माडा क्षेत्र (MADA), मिनी माडा क्षेत्र (MINI MADA) किंवा पेसा क्षेत्रातील (PESA) असलेली गावे/वाडे/पाडे यामध्ये खालीलप्रमाणे प्राथम्यक्रमाने घ्यावयाच्या कामांची यादी तयार करावी.

अ) प्राथमिक आरोग्य केंद्र/शैक्षणिक संस्था/आश्रमशाळा/वसतिगृह तसेच आदिवासी गावे/वाडे/पाडे अद्याप बारमाही मुख्य रस्त्याशी जोडले गेलेले नसणे.

ब) उपरोक्त (अ) व्यतिरिक्त घ्यावयाची उर्वरित रस्त्यांची कामे.

२) तदनंतर संबंधित कार्यकारी अभियंता /अधीक्षक अभियंता/मुख्य अभियंता यांनी प्रकल्पाची आवश्यकता, प्राथमिकता, निधीची उपलब्धता, जमिनीची उपलब्धता, आवश्यक त्या प्रकरणी वन विभागाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र, इत्यादी बाबींच्या अनुषंगाने सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करून त्यांची तांत्रिक पडताळणी करून शासनास प्रस्ताव सादर करावा.

३) कामे प्रस्तावित करताना सद्यः स्थितीत हाती घेण्यात आलेल्या कामांची उर्वरित किंमत, अर्थसंकल्पीय तरतूद व नवीन कामांचा उपलब्ध वाव विचारात घेऊन मोठ्या प्रमाणात उर्वरित किंमतीत (दायित्वात) वाढ होणार नाही, याची दक्षता घेऊन कामाची निकड व आवश्यकता याचा अभ्यास करून अत्यंत महत्वाची कामेच प्राथम्यक्रमानुसार अर्थसंकल्पासाठी प्रस्तावित करावीत.

४) सदर कामे प्रस्तावित करतांना कामाची द्विरुक्ती होणार नाही याची पुरेशी दक्षता घ्यावी व त्याबाबतचे कार्यकारी अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांचे प्रमाणपत्र सादर करावे. एकाच रस्त्यावरील सलग लांबीतील कामाचे विविध भाग / तुकडे करून कामे प्रस्तावित होणार नाहीत याची काटेकोरपणे दक्षता घेण्यात यावी.

५) अन्य योजनेत प्रस्तावित केलेली अथवा मंजूर झालेल्या कामांचा कोणत्याही परिस्थितीत या योजनेतर्गत समावेश करण्यात येऊ नये व प्रस्तावित काम इतर कोणत्याही योजनेत प्रस्तावित अथवा दोषदायित्व कालावधी (DLP) मध्ये समाविष्ट नाही, अशा आशयाचे प्रमाणपत्र संबंधित कार्यकारी अभियंता यांच्याकडून घेण्यात यावे. तसेच यापूर्वी मंजूर झालेल्या ज्या कामांचा दोषदायित्व कालावधी अद्याप संपुष्टात आला नाही, अशी कामे प्रस्तावित करू नयेत.

६) अनेकवेळा कामे प्रस्तावित करताना कामाच्या नावात रस्त्याचा दर्जा व क्रमांक नमूद करण्यात येत नाही. त्यामुळे कामे प्रस्तावित करताना कामाच्या नावात रस्त्याचा दर्जा व क्रमांक ठळकपणे नमूद करावा अन्यथा सदरचे काम अर्थसंकल्पात समाविष्ट करण्यात येणार नाही.

७) अनेक कामांच्या बाबतीत देण्यात येणारा साखळी क्रमांक व प्रत्यक्षात ज्या ठिकाणी काम करावयाचे आहे तेथील साखळी क्रमांक यामध्ये बदल असतो. त्यामुळे प्रस्तावानुसार मंजूर केलेल्या साखळी क्रमांक नंतर बदलून घेण्याबाबतचे प्रस्ताव प्राप्त होतात तसेच प्रस्तावित कामाचे मराठी नाव व इंग्रजी नावात भिन्नता असू नये, तरी अशा स्वरूपाच्या तांत्रिक चुका होऊ नये याबाबत क्षेत्रीय कार्यालयाकडून दक्षता घेण्यात यावी.

८) कामांचे प्रस्ताव सादर करताना ते जास्तीत जास्त परिपूर्ण असावेत. विशेषतः पुलांची कामे मंजूर करून घेण्यात येतात, परंतु त्या मंजूर पुलांचे जोडरस्ते तयार नसतात अथवा पुलांच्या कामांमध्ये त्यांचा समावेश नसतो. मंजूर पुलाचे बांधकाम पूर्ण होते, परंतु जोडरस्त्याअभावी तयार झालेला पूल विनावापर पडून राहतो. त्यामुळे शासनाचा भांडवली खर्च निष्फळ ठरतो. तसेच, मोठ्या प्रमाणावर पुलांची कामे मंजूर होतात. तथापि, कामे मंजूर झाल्यानंतर त्या कामांचे संकल्पचित्र तयार करण्यास वेळ जातो व मंजुरीनंतर संकल्पचित्रास मान्यता मिळविण्यात येते व त्यानंतर कामाच्या निविदा काढणे, कार्यारंभ आदेश देणे या बाबी केल्या जातात. त्यामुळे प्रत्यक्ष कामास सुरुवात होण्यास विलंब होतो आणि कामाची अंदाजित किंमत वाढत जाते. त्यामुळे कामे प्रस्तावित करताना प्रत्यक्ष जागेची पाहणी करूनच प्रस्ताव सादर करण्यात यावेत.

९) अर्थसंकल्पात जास्तीत जास्त कामांचा समावेश व्हावा, या हेतूने जाणीवपूर्वक कामांच्या किंमती कमी दर्शवून नंतर सुधारीत प्रशासकीय मान्यतेचे प्रस्ताव सादर केले जातात. अशा अनिष्ट प्रथांना आळा घालण्याच्या दृष्टीने अधीक्षक अभियंता यांनी स्वतः तपासून कामे शासनास सादर करावीत.

१०) रस्त्याच्या कामास भूसंपादन / वनजमीन अधिग्रहण आवश्यक असल्यास अशा वेळी रस्ते बांधकामांची कामे न घेता प्रथम भूसंपादन / वनजमीन अधिग्रहण प्रस्तावित करण्यात यावे.

११) रस्ते व पुलांची नवीन बांधकामे प्रस्तावित करताना आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (TSP), अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र (ATSP), माडा क्षेत्र (MADA), मिनी माडा क्षेत्र (MINI MADA) किंवा पेसा क्षेत्रातील (PESA) रस्त्यांची कामे घेण्यात यावीत. **आदिवासी उपयोजनाबाह्य क्षेत्रातील (OTSP) कामे घेतली जाणार नाहीत, याची दक्षता घेण्यात यावी.**

१२) प्रस्तुत अर्थसंकल्पासाठी प्रस्तावित करण्यात येणारे रस्ते व पुलाचे काम हे आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात आहे किंवा नाही, त्या कामास वाव आहे किंवा नाही ही बाब संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांनी प्रमाणित करावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२६०१०२१७१९३९००२४ असा आहे. सदर शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ज्ञानेश्वर सा. गोपतवाड)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत :

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.मंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा.मंत्री (सार्वजनिक बांधकाम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा.राज्यमंत्री (आदिवासी विकास) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा.राज्यमंत्री (सार्वजनिक बांधकाम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. सचिव, आदिवासी विकास विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
१२. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक.
१३. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
१४. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/नागपूर/अमरावती.
१५. प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय (सर्व)

१६. मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ (सर्व)
१७. अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम मंडळ (सर्व)
१८. कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (सर्व)
१९. निवडनस्ती (का-०५).